

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיניהם

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

לחם שעונים עליו מן השמים

"הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים..." אמר האדמו"ר רבי יהושע מפעלי:

בליל הסדר, כאשר המצות מונחות לפנינו, זוהי עת רצון מסגלת לקבלת תפלותינו ברחמים וברצון. על כך אף רמזה הגמרא (פסחים קט"ו א) כשכנתה את המצה לחם עני - 'שעונים עליו דברים הרבה', והינו שבשעת מצות אכילתו 'עונים' משמים על בקשות רבות שמבקשים ישראל מלפני ה'.

בכך באר הרבי את בקשת 'הא לחמא עניא' הנאמרת בתחלת סדר ההגדה: 'הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים' - זו המצה שבזכותה עונה ה' לתפלתנו כפי שענה לאבותינו במצרים. ובכן, זהו הזמן לבקש: 'כל דכפיו ייתי ויכול' - שהצרכים פרנסה יקבלו מזונותיהם ברוח, 'כל דצריך ייתי ויפסח' - אף הזקוקים לישועה כללית ירחמו עליהם מן השמים [כפי שתרגם אוינקלוס (שמות ב' כז): 'פסח' - 'חמל']. אולם הטוב ביותר לבקש בלילה זה פי נזפה: 'לשנה הבאה בארעא דישראל'.

הגש"פ קול ההדה'

מי שאינו יודע לפתח - הקדוש ברוך הוא פותח לו

"וישאנו יודע לשאלו - את פתח לו"

הרה"ק רבי נפתלי מוופשיץ פרש את דברי המדרש (שהש"ו ה' א): "אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, פתחו לי פתח אחד של תשובה כחדש של מחט ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרונות ונכסות בו", כי אותו פתח של תשובה כחדש של מחט יהיו ברכות: 'השיבנו אבינו' ו'יסלח לנו', אשר המכון בהן מבטח לו שיגדילו לרחם עליו מן השמים ויזכה לתמוך את אשר ענת.

על פי דבריו הוסיף ודרש תלמידו רבי ישראל דב גילנרטר רבה של ישיבה כי על כך רמז בעל ההגדה: 'וישאנו יודע לשאלו' - אף מי שאינו יודע להתפלל ולבקש כראוי על התשובה, 'את פתח לו' - הקדוש ברוך הוא בעצמו פותח בעבורו את אותו פתח... כחדש של מחט.

יב"ד תה"ב לקוטיים

אימתי מונהגה הבטחה על ישראל

"ידע תדע פי גר יהיה זרעך בארץ לא להם... והיא שעמדה לאבותינו ולנו"

את טעם סמיכות הכתוב: 'ידע תדע...' ל'והיא שעמדה', באר הגאון רבי שמעון סופר מקראקא במשל נפלא:

מעשה בתושב אחת המדינות שעקר ממקומו והתישב במדינה אחרת, שם הסתבף בתביעה על סכום עצום וחייב במשפטו. בצר לו, מהר לפנות לשגריר מדינתו, והלה פעל בקשריו עד שהצליח לבטל את ענישו. ברבות הימים עלה בידי האיש לקבל אחריות במדינה שבה התישב, וזמן מה לאחר מכן שוב נתבע למשפט וחייב.

לאבותינו ולנו... והקדוש ברוך הוא מצילנו מיאדם. "עשרת פי"ו" (לרמ"א זוסמן-סופר) ח"א עמ' רלב

ברוך שעשה לנו כל צרכנו

"אלו שעש צרינו בתוכו ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה - דינו"

כיצד היינו מתקיימים במדבר אלמלא ספק ה' את צרכינו? פרש רבי מרדכי גימפל יפה רבה של ראזניאי:

"ולא ספק צרכנו" - הינו שלא היה מספק לאבותינו מנעלים, כפי שאכן ספק להם, כפתוב (דברים כט ז): 'ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר... ונעלף לא בלתי מעל רגלך', שהרי כבר מצינו שלשון 'צרכינו' נאמרה לגבי מנעלים, כמו שאמרו בגמרא (בבב"א ס"א) שעל לבישת הנעלים מברכים 'שעשה לי כל צרכי'.

הגדת מרדכי'

אמירת 'והיא שעמדה' בדמעות

"והיא שעמדה לאבותינו ולנו"

במילים מרטיטות מתאר האדמו"ר כיצד רגיל היה לחוות את ליל הסדר:

"הגדת ספור יציאת מצרים הלהיכה נפשי ולבבי וכל קרבי, עד כי בכל מאמצי כוחתי הגדתי, ובאומרי 'והיא שעמדה', נזפרתי התלאות וההרפתקאות שהיו לאחינו בני ישראל מאז ומעולם, אשר לא יאמן ולא יתאר הנס הנפלא שעוד נתקיימו. וגדול הרועה שמצילך (אסתר י"א), לא יכלתי להתאפק בשום אופן מבכיותי, ועיני נגרו מעצמן בלי הפוגות, עד שבשתי מבני ביתי..."

י"פ ש"ד' אות יח

חייב אדם לראות את נגעי עצמו

"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים"

לכאורה, די היה לכתב "חייב אדם לראות כאלו הוא יצא ממצרים", ומה פשר התוספת: "את עצמו"?

פרש רבי צבי הירש הורוויץ רבה של פונקופורט:

כדי לקיים מצות 'לראות את עצמו כאלו יצא ממצרים', אין די שיחיה האדם את תחושת השחרור שחוו ישראל ביציאתם, אלא עליו אף להעלות עצמו למדרגה הרוחנית שגאו ביציאתם; שהיו שקועים באותה שעה בעולם טהור שאין בו אלא תשובה ותפלה.

על כך רמז בעל ההגדה: אף על פי ששינוי (נגיעים ה') 'כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו', בליל הסדר 'חייב אדם לראות את [נגעי] עצמו', ובזכות כך יזכה לשוב בתשובה ולהתקרב לבוראו 'כאלו הוא יצא ממצרים'.

לחמי תודה' ס"ב

רזי אמונים

מרדכי אמן בפרשה

לילה של אמן

"עבדים היינו לפרעה במצרים"

"עבדים היינו לפרעה במצרים" - סופי התבות הנם בגימטריה יציא בגימטריה של 'אמן'; לא לחנם נרמזה תבה זו בתחלת ספור יציאת מצרים, אלא כדי ללמדנו את תכלית ספור יציאת מצרים - להציע את האמונה בלב המסכים.

הגש"פ יצאית ישראל'

אצלת מצרים בזכות אמן

"וינעצמו במאד מאד"

'במאד מאד' (עם הפולל) בגימטריה 'אמן'. רמז לנו בעל ההגדה כי בזכות ההתעצמות בעניית אמן ששרשה אמונה, זכו ישראל להגאל ממצרים, וכפי שאמרו במדרש ('ילק"ש הושע תקיט'): "לא נגאלו אבותינו ממצרים - אלא בזכות האמונה, שנאמר: וי'אמן העם'."

הגש"פ ש"ד'ה כ"ם

קדיש שלאחר ההגדה

"אחד מי יודע"

אם נצרוך את כל מספרי 'מי יודע' זה לזה, מאחד עד לשלושה עשר, נקבל את הסכום צ"א בגימטריה של 'אמן'.

יש לבאר את טעם הדבר על פי דברי הגמרא (סוטה מט א) שהעולם מתקיים בזכות "יהא שמה רבא דאגדתא" - עניית 'אמן' יהא שמה רבא אחר הקדיש הנאמר לאחר דרשה בעניני אגדה. לפיכך אנו מסיימים את ההגדה בפיוט 'אחד מי יודע' שנומזה בו תבת 'אמן', כדי שיהיב 'אחד' לנו כעניית אמן אחר 'קדיש שלאחר האגדה'.

ד"ש ימא דהגדתא

בליל הסדר, ליל החנוכה לאמונה, יחול יומא דהלולא דמרן בעל 'שבט הלוי' זיע"א אשר לזה את פעלות 'בני אמונים' עד ימיו האחרונים כאשר ישא האמן את הינק. בלילה קדוש זה, מה ראוי שנמנו דעתנו לךרבי הקדושים שמסר בכנס 'בני אמונים' והנם כצנאה לדרורות:

"תקונו גדול הוא לחזק עניית אמן אצל תינוקות של בית רבן.

מלבד עצם מעלת עניית אמן, הרי מנח בזה עוד שתי מעלות טובות:

א. מחזקים בכך את עמוד התפלה.

ב. מחזקים את עמוד האמונה שהיא מהדברים הצריכים חזוק.

ומעתה ברור דתקנה זו זכיה עצומה יש בה, והיא דרגא לקראת משיח צדקנו..."

'בני אמונים', אמונה מדור לדור.

אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב

פיוט 'חד גדיא'

ומעורר שאותו היה נוהג לספר מן החתם סופר... בלי הסדר, כפי ששמע מדבּו הגדול רבנו נתן אדלר:

היה זה בתקופת המחלקת הגדולה בין גדולי עולם, מרנן רבי יהונתן איבשיץ והגב"א. מחלקתם של גדולים אלו לשם שמים היתה, אולם בדרך של מחלקת, היו מאזובי הקיר שהתעורבו בה שלא פהגו ואף דברו בבוטות איש על רבו של רעהו.

פעם הוזמן רבנו יהונתן איבשיץ למקום בלתי מכוון, והנה, חלף הוא ליד קבוצת אנשים ששוחחו ביניהם על דבר המחלקת, תוך שהם מביאים את אחד הצדדים בצורה חמורה. מבלי שיעירוהו, נגש אליהם רבנו יהונתן ואמר להם: 'רבבותי, האוכל להקשות לכם קשה בסדר ההגדה?' הללו השיבוהו בחיוב, ובעודם משתוממים הקשה בפניהם את הקשה האמורה. פאשר גאלם פיהם מהשיב, ענה להם בעצמו:

"יש מקום לשאל מדוע נענישו המצרים, הלא קימו את מצות 'ועבדום וענו אתם' בהדור...? התשובה לכך נלקחת ממעשה ד'חד גדיא': אמת היא כי החתול צריך היה להעניש על אכילת הגדי, אף מי בקש מהכלב להתעבר על ריב לא לזו? נמצא כי ענישו מגיע לו בצדק, על שבשנאתו לחתול בחר להיות זה שיענישו. ובכך מישב הסדר בהמשך הפיוט. ככלב פו המצרים: נענישו הם על כי בגרות 'ועבדום וענו אתם' לא נאמר על איזו אמה מוטלת החובה לבצע את הגזירה, והם שבנאתם בחרו לעשות זאת בעצמם. על פו מו הדיו היה להענישם בכל תקוף."

את דבריו סים רבנו יהונתן בתוכחת מגלה לאותם אנשים שאינם נזהרים בגחלתם של תלמידי חכמים ומתעורבים במחלקת לא להם, אשר עתידים לעמד על כך בדיו ואף להעניש בחמרה (משנה שכיר מועדים, באור חד גדיא).

דקדוקים בנסח הפיוט

את השעם שבכל פסקה חוזר הפיוט על השתלשלות העניינים באר החתם סופר (ותחת משה מאמרי הגשפ' עמ' מ), כי רמז יש בכך, שכל אמה ולשונו שהכתה בנו סבורה היתה שאין לנו תקנה ונאבד מן העולם. אולם האמת היא כי אותו 'חד גדיא' קים ועומד לצד, ודוקא האמות שבקשו להשתמידו ספו תמו מן העולם, וכשנתן הקדוש ברוך הוא וישחט למלאך המות, אזי יעמד אותו ה'גדי' ויצפה בעניש שישלם למעניו.

בכך יש שפרשו את פסל הלשונו 'חד גדיא חד גדיא, כרמז לכך שעם ישראל נותר בתמותו (פשה תמים), ולא זו מאמנתו לאורך כל מארעות הגלות. והינו 'חד גדיא' שהיה בזמן שקנה אותנו הקדוש ברוך הוא לעם, הוא אותו 'חד גדיא' שהיה קים לעתיד לבא (משנה שכיר מועדים, פרוש חד גדיא, בשם רבי אשר אנשיל יוגורני מטשנר).

ומענין לענין באותו ענין, יש שפרשו עוד את פסל הלשונו 'חד גדיא חד גדיא' כי הוא נאמר בדרך חבה [כמו 'אברהם אברהם' (בראשית כב א)], ברמז על עם ישראל החביב לפני ה' (עולת מועד' פסח). ויש שפרשו שהוא רמז לשני הגדלים שהיו בארץ ישראל: בלי השם - של פסח ושל חגיגה, וכינוי שהחגיגה נקנית בשם 'חגיגה ו' א) לכך נאמר: 'חד גדיא [של פסח], חד גדיא דבין אבא בתרי זוזי' [של חגיגה] (הגשפ' ספק הפתח' בשם החתם סופר).

"שורפו משמני פול ולוד ביקד יקוד פסח"

שעה קשה לישראל בכלל ולבני ירושלים בפרט היתה השעה שצרו סחריב וחילותיו על ירושלים. חיל אדיר שבין שורותיו נמנו רבבות אלפי חילים, התכנסו מפל קצוות תבל כדי לסייע לסחריב במלחמתו, וכאשר חנו מחוץ לירושלים דומים היו ללהקת ענק של ארבה החונה למנוחה בטרם יעלה לתקף את ירושלים ולהשמיד את יושביה.

פחד ואימה נפלו על יושבי ירושלים באותם ימים, והם לא חדלו מלזעק ולהתחנן אל ה' שישויעם מהצר הצורך אותם.

בגמרא (סנהדרין בד ב-צה א) דרשו את ספור המעשה מלשונו הפתוח (שענה י לב): "עוד היום גבג לעמד יפסיף יזו הר בת ציון גבעת ירושלים".

אותו יום, ערב פסח הנה, טרם נבוא על ירושלים מהר סחריב לעיר נוב שהיתה רחוקה מירושלים מרחק עשרה ימים, שם בקש לשאל את החוזים בפוכבים האם יצליח לכבש את ירושלים. החוזים השיבוהו כי היום בלבד נתנה לו ההזדמנות לעשות זאת, ואם יסיפיק להגיע לירושלים ולעלות עליה בטרם תשקע השמש - הצליחו וקבטתה.

כששמע זאת סחריב, חזק את עצמו והצליח לעבר את הדרך הארבה ביום אחד. כשהגיע מחוץ לירושלים ובקש לצפות לתוכה כדי לתכנן את מלחמתו, לא יכול היה לעשות זאת מחמת החומה הגבוהה שסבבה את ירושלים. לשם כך שטחו חיליו מימות על גבי שמיות עד שהוכן לו מקום גבוה שממנו הצליח לצפות על כל ירושלים.

מלמעלה היתה ירושלים נדמית לו קטנה במיוחד, ומשוכח בכך אמר בזולו: "הו ירושלים אשר נדי לכובשה כבשתי מדינות רבות ולקחתי מהם רבבות לוחמים שיעיבוני? הלא קטנה וחלשה היא מכל ערי האמות אשר כבשתי!"

כך היה עומד סחריב ממרום מושבו, מנופך בדיו בגאון ובזולזול אל מול הר ה', מקום הקדש והמקדש, ומצפה לרגע שימחץ את ירושלים בפרסות סוסיו וברגלי חילו.

משראו פו, אמרו לו שרי צבאו: "הבה נעלה ונלחם בהם!". כיון שגאה לבו, התעלם מעצת החוזים בפוכבים ואמר לשריו וחילו: "בדאי גיפיים הנכם מטרח הדרך, מוטב שתלוננו הליכה, ולהקטר נעלה, ונלחם ביושבי ירושלים וננצחם בקלות!"

הלכו הללו לישון בעצת סחריב, ובלילה שלח ה' את מלאכו והכה במתנה אשור מאה שמונה עשרה אלף בני אדם, כשפמלבושיהם קימים וגופם נשרף תחת גנדיהם (ראה שבת ק"ג ב). ויהי בבקר והנה כלם פגרים מתים. הנתורים נסו על נפשם בפחד ובאימה, וליהודים היתה אורה ושמחה.

כך הסתים מסע הכבוש של סחריב במפלה מוחצת שנתכה עליהם בחסדי שמים.

***

ספור מפלא שיש בו כדי להסביר את העומד מאחורי אותו נס עצום שהביא ישועה כה גדולה לירושלים וליושביה, עבר מאיש לאיש במשך דורי דורות. ונהוגים היו הרב הקדוש רבי מנחם מנדל מרימוב זולזל ואחריו זולזל תלמידיו ותלמידיהם לספור בהתרוממות הנפש בכל שנה בליל הסדר, בהגיעם לפיוט "ואמרתם זבח פסח":

כאמור, בערב הפסח צר סחריב על ירושלים. תושבי ירושלים שכבר הספיקו לשמע על עצתם של החוזים בפוכבים לסחריב, חששו עד מאד מפניסת האויבים לירושלים. נדרשה מהם מסירות נפש מיוחדת לקים באותה שנה את מצות הפסח, מתוך חשש כבד פו לא יסיפיקו לאוכלו בלילה. אלא שכמאמינים בני מאמינים לא אבו הללו לותר על מצוה קדושה זו, ובלבם אמרו: "לכל הפחות נצליח לקים את מצוה שחיית הפסח, שהיא מצוה בפני עצמה, בעודנו בחיים. נעשה אנו את שלנו, אנו נזכה ונקים אף את מצוה צליתנו. אשרינו, ואם נזכה ונקים אף את מצוה אכילתו - מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו."

משסימו לקים את מצוה השחיטה ועדיין לא נשמע רעש חיל סחריב, החלו מיד בהכנות לצליתו, מתוך חדות מצוה ואמונה יוקדת, אלא שחרדת הלבבות והפחד הנורא ששרר בחצות, גרמה לכך שמלאכת צלית הפסח לא נעשתה מתוך הרפז והאמנות הנדרשת כדי להביא לכך שהיה הבשר צלוי היטב וראוי למאכל, אלא מתוך חפזון ופאר הנפש. וכך, כשבאו להוציא את פסחיהם מן התנורים, גלו כי מרבית הבשר נחרף ונשרף מחם האש, וכמעט לא נותר בו חלקים הראויים לאכילה.

צער רב הצטערו בני ישראל באותה שעה על שמאמת סחריב וחילותיו ומנעו מהם לקים את המצוה בשלמות, ומתוך צערם שפכו תחנה ותפלה לפני ה', בבכי ובדמעות:

"אנא ה', יהי רצון מלפניך שכפי שנשרפו ונחרכו פסחינו באש, כך ישרפו חילו של סחריב באש קדשו, ותצילנו ברחמיך הרבים לבל נלפ בידיהם!"

אותו ליל פסח עבר על בני ישראל בתשובה ובתפלה, מצות אכילת הפסח על מצות ומורים קימה על ידם במסירות נפש. ובבקר השכם, כשנפוצה השמועה על מעלם הנסית של חילי סחריב, בדיוק כפי שבקשו ישראל, בשרפה שכלתה את גופם, פצחו הכל בשיר והללו לרבו העולמים, ומאז ועד היום אף אנו מצנינים נס זה בתוף פיוט "ואמרתם זבח פסח":

"שורפו משמני פול ולוד" - נשרפו חיליהם החזקים של 'פול' ולוד' שרי הצבא של סחריב, 'ביקד יקוד פסח' - באותה אש שכלתה ושרפה את קרבן הפסח של בני ישראל.

דרך פקודי' מצו"ה: 'שמיעות נחם ציון' פסח

shay לעיבוד